

Rehberlik Servisi 2023 Mayıs Ayı Bülteni

Çocuklarda Yalan Söyleme

Çocuklarda yalan söylemenin öğrenilmesi tıpkı konuşmak, yürümek gibi çocuğun gelişiminin bir belirtisidir. Ancak yalan yetişkinin dünyasında çocuğun dünyasından çok daha farklı bir anlam taşır. Dolayısıyla ebeveynler için çocuğun yalan söylemesi endişe verici olabilmektedir. Özellikle de çocukların yalanla tanıştığı yaşların aileden yavaş yavaş ayrılmaya başladıkları yıllarda olması endişeleri tetiklemektedir.

3 yaş öncesinde çocuklar düşüncelerinin kişisel olduğu bilincinde değildirler. Bundan dolayı hiçbir şekilde çocuk ve yalan ilişkisi kurulamaz.

3-4 yaşlarında olağanüstü bir hayal gücü, yeni bilgi ve beceriler kazanma ve bunları test etme isteği çocuğun psikolojik ve fiziksel gelişiminde yer alır. Masal dünyasında yaşayan çocuk çok farklı hikâyeler anlatabilir, suçu başkalarına atabilir. Salçalı makarnasını halıya sıvayan çocuk, bunun odaya giren peri tarafından yapıldığını söyleyebilir. Gerçeklik duygusu henüz oluşmadığından, abartılı söylemler, hayallerle ilgili ifadelerin gerçek gibi anlatılması tamamen normaldir.

5 yaşından itibaren gerçek ile yalan arasındaki fark çocuk tarafından kavranmaya başlanır. Fakat anne babayı memnun etme isteği, onların sevgisini kaybetmeme arzusu çok yoğun olup, anne babanın üzüleceği ya da kızabileceği durumlarda gerçeği çarpıtma yoluna gidebilirler ki, bu da gayet doğaldır.

7 yaşından itibaren soyutlama yeteneği gelişir, 8-9 yaşlarında gerçek ile yalan arasındaki fark tam olarak kavranır, 10-11 yaşlarında ise doğru ile yanlış kendi bilişsel becerisi ile ayırır hale gelir.

Yalan söyleme 11 yaşın üzerinde devam ediyorsa uyum ve davranış bozukluğu olarak kabul edilebilir. Burada da öncelikle yalanın sadece anne babaya mı, genel olarak mı söylendiğine dikkat edilmelidir.

Anne babanın çocuk yetiştirmedeki yanlışlıkları ve çocuğa verdikleri tepkiler burada ana unsur olabilir.

Çocuklarda Yalan Türleri Nelerdir?

1- Hayali Yalanlar: Küçük çocuklar gerçeği iyi değerlendiremedikleri için uydururlar. Yetişkinler bunları yalan olarak görür.

2- Taklit Yalanlar: Çocuklar ana-babayı örnek alır. Ana-babanın yalanına tanık olan çocuk, yalan söylemeyi öğrenir. Ör; doktora gidiyoruz diye gezmeye giden anne-baba çocuğun yalan söylemesine zemin hazırlar.

3- Sosyal Yalanlar: Bunlar en yaygın olan yalanlardır. Bir yere gideceğimiz zaman, gitmek istemiyorsak, "hastayım" deriz.

4- Savunma Yalanları: Çocuk kendini korumak için yalan söyler. Çocuk sık sık eleştiriliyorsa, sert tepki gösteriliyorsa, mükemmelliğe zorlanıyorsa çocuk yalana başvurabilir. Çocuk doğru söylediğinde "yalan söylüyorsun" diye suçlanan çocukta bu durum yalanların alışkanlık haline gelmesine neden olur.

5- Yüceltilmiş Yalanlar: Başkalarının hayranlığını kazanmak için söylenen yalanlardır.

Bazen de çocuklar bir özlemini dile getirmek için yalan söyler. Ör; babasız bir çocuğun "babam var" demesi gibi. Normal yollardan takdir edilmeyen çocuk, yalana başvuracaktır. "Annem öldü" diyen bir çocuk, kardeş doğumu ile birlikte ilgisiz kaldığı için böyle söylemektedir.

Yalanın Psikolojik Nedenleri:

- Çocuğun sevgi ve ilgi ihtiyacının anne-baba tarafından yeterince karşılanamaması,
- Çevresindeki insanların kötü örnek olması,
- Çocuklar arasında kıyaslanma yapılması,
- Çocuğa gücünün üzerinde sorumluluk verilmesi,
- Çocuğun yaptığı hatalar sonucu sert cezalar verilmesi.

NASIL ÖNLENİR?

- Çocukları yalana iten en önemli nedenin erişkinlerin gerçek karşısında takındıkları çelişkili tutum olduğunu unutmayın. Anne baba olarak önce siz açık sözlü ve yalansız bir iletişimde bulunarak, çocuğa doğru rol model olun.
- Anne baba olarak söylediklerinizle yaptıklarınızın tutarlı olmasına dikkat edin, çelişkili davranmayın.
- Çocuğunuzdan kapasitesi üzerinde şeyler beklemeyin.
- Onu kardeşleriyle ve diğer çocuklarla kıyaslamayın.
- Aşırı otoriter ve baskıcı olmayın, çocuğu maddi ve manevi olarak tehdit etmeyin.
- Çocuğunuzun anne baba arasında taraf olma pozisyonuna getirmeyin.
- İstek, kaygı ve sıkıntılarını sizinle rahatça paylaşmasını sağlayın.
- Olumlu, dürüst davranışlarını fark edin, bu davranışı pekiştirecek tarzda ödüllendirin.
- İlgi ve sevginizi çocuğunuzdan esirgemeyin.
- Takdir edilme ve onaylanma çocuk-yetişkin herkes için önemlidir. Onaylanma ihtiyacı çocuğunuzun yalana yöneltiyor olabilir.
- Çocuğu yalancı olarak etiketlemeyin. Bu etiketler, olumsuz davranışı teşvik eder, pekiştirir.
- Aşırı tepki göstermemek gerekir. Yumuşak ve hoşgörülü olmalı ve cezadan kaçınmalıdır. Aşırı tepki göstermek, çocuğun sizin öfkenizden korunmak için, yalan söylemeye devam etmesine yol açar.

Mayıs ayı kitap önerisi

Psikolojik Danışman
Fatma AYDIN